

מראי מקומות - יבמות

יא.

דדעת הרמב"ם (יבום א, יב) דאיסור מדברי סופרים הוא, וע' במגיד משנה שם באריכות.

ה. צרת סוטה אסורה, טומאה כתיב בה כעריות
כ' הרשב"א דבדין הוא דהו"ל לאשמעינן סוטה עצמה דמפטר א כערוה, אלא חדא דאית בה תרתי קאמה, דהצרה עצמה אסורה ופטורה, וגם צרתה אסורה ופטורה. והק', מ"ש מצרת מחזיר גרושתו דאמר' דצרתה חולצת, הרי הכא והכא טומאה כתיב בהו. וכ' בשם הרמב"ן לתרץ, דהא דסוטה פטורה מחליצה, נלמד מקרא דלאחר ולא ליבם, וקרא דטומאה כתיב בה כעריות אינו אלא ללמד שצרתה כמותה. וע"ע מש"כ הריטב"א לתרץ, דטומאה דכתיב במחזיר גרושתו רק אוסרה בביאה שני, ועושה צרתה כמותה שלא תתייבם. עוד הביא שם מ"מ דבאמת מה דאמר רב דצרת סוטה אסורה, דוקא הוא, ואינה פטורה מחליצה, וגם הסוטה עצמה אינה פטורה מחליצה, דרך לאוין בעלמא הוא, וטומאה דכתיב בה היינו רק לעשות צרתה כמותה לאוסרה בביאה שני' מדאורייתא כחייבי לאוין, אבל לאו ערוה ממש היא. וע"ע ברשב"א דנקט דמח' אמוראים היא אם סוטה צריכה חליצה, וסוגיין נקטה דאין צריכה [אבל מהריטב"א בשם י"מ משמע דלכ"ע צריכה חליצה], דתלוי במהו המיעוט.

ו. צרת סוטה אסורה טומאה כתיב בה כעריות
ע' נמוקי יוסף (ב. בדפי הרי"ף) שכ' להסתפק באשת כהן שנאנסה, האם גם שם אמרי' דכיון דאסורה לבעלה נחשבת כצרה ופטורה מייבום וגם צרתה פטורה, או דלמא לא. וע' בבית שמואל (קע"ג, י'), שתמה דהא ודאי טומאה כתיב בה, שהרי בעלה לוקה עליה כמו רצון באשת ישראל. אולם צידד דאולי מה דאמר' דטומאה כתיב גם באונס באשת כהן, היינו רק לחומרא, ולא לקולא לפטורה מן החליצה ומן היבום.

ז. טומאה כתיב בה כעריות
הק' הקהלות יעקב (ד', א, ד"ה ויתכן), הא לגבי בעלה כתיב ונטמאה, ומה ענין זה לפטור צרה, שהוא דין באשה שהיא ערוה כלפי היבם, דפוטרת צרתה. ותני' דאפשר דכיון דכתיב לשון "טומאה", י"ל דבאמת אי"ז שייך כ"כ אצל הבעל, שהרי אצל הבעל אינה כערוה, והרא"י היא מהא דתפסי בה קידושין, וכמבואר לקמן (דף מ"ט), אע"כ מה שנקט לשון טומאה, היינו לומר שהיא חשובה ערוה לגבי היבם.

ח. קסבר כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון
הק' האילת השחר, משמע דרך ר' חסדא ס"ל דכעין דאורייתא תקון, וק', הא בעלמא אמרי' דכל דתקון, וכו', ומ"ש הכא. וכ' שיש להסתפק אם מה דחז"ל אסורה לבעל ולבועל הכא, היינו מדין "סוטה דרבנן", או דקנסוה לאוסרה לבעלה, ועל הצד שאי"ז אלא קנס בעלמא לאוסרה לבעלה, א"כ אי"ז סוטה דרבנן דשייך לומר בה שהוא כעין דאורייתא.

א. ר' אשי סבר לה כר"ל ומתרץ לה כר"ש וכו'

יוצא מסוגיין, דלר"ש דאמר דיבם ואח"כ נולד מותרת לו, ה"ה בחלץ ואח"כ נולד האח, דיהיו מותרים הילודים אח"כ לאותה אשה [מצד דיני אשת אחיו שלא הי' בעולמו]. והק' הקובץ הערות (ב, א), הא אי' בתוס' לקמן (דף כ') דמה דס"ל לר"ש דיבם ואח"כ נולד מותר, היינו משום גזה"כ דע"י היבום נעשית כאשתו לכל דבר, וטעם זה שייך רק ביבם ולבסוף נולד, אבל אין שייך לחלץ ולבסוף נולד. אבל כ' דלפי רש"י שם א"ש, דביאר דטעם ההיתר הוא משום דשלישי מכח שני בא, דיבם במקום דבעל קאי, וטעם זה שייך גם בחלץ. וכ' דעכצ"ל דגם תוס' מסכים לטעם רש"י, אלא דהוסיף דלענין יבם ואח"כ נולד אי"ז לטעם של רש"י, אבל בחלץ וקידש ואח"כ נולד, עכצ"ל דהטעם כרש"י.

ב. ר' אשי סבר לה כר"ל וכו',

החולץ ליבמות וחזר וקדשה

ע' בקובץ הערות (ב, ג), שהק' דלכא' צריך להיות הדין דאם נולד האח אחר חליצה וקודם הקידושין, דכיון דלא נאסרה עליו שעה אחת בשעת נפילה, וכיון שקידש אח"כ, ופקע ממנו האיסור אשת אח לגמרי של הראשון ע"י קידושי השני, א"כ לכא' אין נפק"מ במה שנולד קודם הקידושין, אבל מבואר מרש"י דלא כן, אלא דדוקא נולד אחר קידושין. ואכן הביא מהמאירי שהביא מ"מ דגם נולד קודם קידושין מותרת, כיון דעכ"פ נולד אחר חליצה, ודחה המאירי דבריהם, וצ"ע למה. וע' בחי' ר' נחום (קמ"ז), שכ' דאף דבעלמא צריך להיות ה"נאסרה" בשעת נפילה דוקא, אבל זהו רק ביבמה ששייכת ליבום, אבל בא"א שלא הי' בעולמו, דאין שייכת ליבום כלל, אז הדין הוא דכל זמן שנולד ולא מצאה בהיתר יבום, דהיינו שנולד קודם קידושין, נאסרה עליו עולמית.

ג. צריכה חליצה מן האחין

כ' תוס' דדוקא חליצה, דאילו יבום אסור, דמאחר דאסורה לבעלה, השתא במותר לה אסורה, באסור לה לא כ"ש. אולם ע' בריטב"א דכ' דאח הילוד בלאו הוא, כמו החולץ עצמו [ומשמע דאי"ז להק"ו]. וע' בחזון איש (אה"ע ק"ל, י, ד"ה ל' הריטב"א) שהק' דמה שייך הלאו דלא יבנה כלפי האח הילוד, הרי לא הי' ראוי לבנות, ולא עשה החולץ שליחותי' ידידי, והניח בצ"ע. וע"ע בהערות המהדיר להריטב"א (הע' 607), שהביא מה שהק' החוסן ישועות על תוס', דכאן לא שייך הק"ו, והו"ל כאלמנה לכה"ג, דאסורה לבעלה ומותרת ליבמה, ולכן כ' דהאיסור לייבם הוא מדרבנן אטו שאר אחין שנולדו ככו. וע"ש מה שהביא מהקדן אורה שתמה על החוס"י, ומש"כ בביאור פלוגתתם.

ד. וחד אמר בעשה

פרש"י, בית א' הוא בונה ואין בונה ב' בתים, ולא הבא מכלל עשה עשה. אבל תוס' כ' דגרסי' חד אמר בלאו, וכ"כ הריטב"א לעיל (ז: ד"ה אמר), דלאו גמור הוא, והרמב"ן (ספר המצוות, שכחת הלאוין י"ד) מונה אותה בין הלאוין ששכח הרמב"ם. וכבר הבאנו